

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ПСИХОДІАГНОСТИКИ ТА КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

НЕСВІДОМЕ В ПСИХІЦІ ЛЮДИНИ

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності С4 Психологія

Одеса
ОНУ імені І. І. Мечникова
2026

УДК 159.964:159.923(072)
Н55

Укладач:

Л. П. Перевязко, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психодіагностики та клінічної психології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рецензенти:

Н. В. Родіна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психодіагностики та клінічної психології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

М. К. Кременчуцька, кандидат психологічних наук, професор, професор кафедри психодіагностики та клінічної психології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано вченою радою факультету психології та соціальної роботи
ОНУ імені І. І. Мечникова.*

Протокол № 4 від 25 березня 2026 р.

Н55 **Несвідоме в психіці людини** [Електронний ресурс] : електрон. метод. рек. до практ. занять для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти спец. С4 Психологія / уклад. Л. П. Перевязко. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2026. 33 с. 0,6 МБ.

Запропоновані методичні рекомендації спрямовані на реалізацію завдань щодо вивчення вибіркової компоненти «Несвідоме в психіці людини». У рекомендаціях подано матеріали для оволодіння практичним змістом семінарських (практичних) занять, а також для організації та виконання самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Метою методичних рекомендацій є надання методичної допомоги здобувачам в організації самостійної навчально-дослідницької та практичної діяльності у процесі вивчення дисципліни. Методичні рекомендації містять тематику семінарських занять, методичні вказівки до виконання самостійної роботи, перелік рекомендованої літератури, контрольні питання до курсу та додатки.

УДК 159.964:159.923(072)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	6
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ	8
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	19
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ПОЛІТИКА КУРСУ	19
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	23
ДОДАТКИ	26

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації до семінарських (практичних) занять з вибіркової компоненти **«Несвідоме в психіці людини»** розроблені на кафедрі психодіагностики та клінічної психології факультету психології та соціальної роботи ОНУ імені І. І. Мечникова на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти** відповідно до навчального плану для спеціальності **С4 Психологія**.

Методичні рекомендації спрямовані на забезпечення належного рівня професійної підготовки майбутніх фахівців-психологів шляхом поглиблення та систематизації теоретичних знань про **несвідомі процеси психіки**, їхню роль у регуляції поведінки, емоційної сфери та особистісного функціонування людини. Особливу увагу в методичних рекомендаціях приділено **питанням для підготовки до семінарських занять**, що сприяє активізації пізнавальної діяльності здобувачів, розвитку аналітичного мислення та формуванню навичок аргументованого обговорення психологічних проблем.

Семінарські (практичні) заняття з дисципліни **«Несвідоме в психіці людини»** спрямовані на підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу, формування вмінь аналізувати різні теоретичні підходи до розуміння несвідомого, інтерпретувати психологічні феномени та застосовувати теоретичні знання до аналізу поведінкових і внутрішньопсихічних проявів.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти системного уявлення про несвідоме як складову психіки людини, ознайомленні з основними концепціями несвідомого в психології та розвитку здатності до психологічного аналізу несвідомих проявів у нормі.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів з основними теоретичними підходами до розуміння несвідомого в психології;
- сформулювати уявлення про структуру психіки та взаємодію свідомих і несвідомих процесів;
- навчити аналізувати несвідомі прояви у поведінці, переживаннях та діяльності людини;
- розвинути навички критичного осмислення психологічних концепцій та наукових текстів;
- сприяти формуванню рефлексивного ставлення до психологічних феноменів.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти **повинен знати:**

- основні теоретичні концепції несвідомого в психології;
- механізми взаємодії свідомого і несвідомого;

- основні форми прояву несвідомих процесів у психіці людини;
- значення несвідомого для особистісного розвитку та поведінки.

вміти:

- аналізувати психологічні явища з урахуванням несвідомих чинників;
- аргументовано обговорювати теоретичні підходи до проблеми несвідомого;
- застосовувати теоретичні знання під час аналізу психологічних ситуацій і прикладів;
- коректно використовувати психологічну термінологію у професійному спілкуванні.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Семінарські (практичні) заняття з вибіркової компоненти **«Несвідоме в психіці людини»** призначені для поглиблення, систематизації та закріплення знань, здобутих здобувачами вищої освіти під час опанування лекційного матеріалу, а також для формування практичних умінь аналізу психологічних феноменів, пов'язаних із функціонуванням несвідомої сфери психіки.

Традиційно семінарські заняття з психологічних дисциплін у закладах вищої освіти мають форму колективного обговорення теоретичних положень навчального курсу під керівництвом викладача. Така форма роботи сприяє активізації пізнавальної діяльності здобувачів, розвитку аналітичного та критичного мислення, умінню аргументовано висловлювати власну позицію та застосовувати науково-психологічний понятійно-категоріальний апарат.

Семінарські заняття з дисципліни **«Несвідоме в психіці людини»** передбачають поєднання різних видів навчальної діяльності: обговорення проблемних питань курсу, аналіз теоретичних підходів до розуміння несвідомого, розбір психологічних прикладів і ситуацій, роботу з науковими текстами, а також виконання аналітичних і рефлексивних завдань. У процесі занять створюються умови для осмислення взаємозв'язку свідомих і несвідомих процесів у психіці людини.

На семінарських заняттях здобувачі:

- удосконалюють уміння вільно оперувати психологічною термінологією;
- набувають навичок роботи з першоджерелами та науковою літературою;
- розвивають здатність до самостійного мислення та наукової дискусії;
- формують первинні навички аналітичної та навчально-дослідницької діяльності;
- поглиблюють розуміння ролі несвідомих процесів у поведінці та особистісному розвитку.

Під час семінарських занять здобувачі вищої освіти набувають навичок самостійної роботи з науковими джерелами, публічних виступів, ведення аргументованої дискусії, використання наукового стилю усного та писемного мовлення, а також аналізу психологічних феноменів з урахуванням несвідомих чинників.

Загальна схема проведення семінарського заняття передбачає: ознайомлення здобувачів з темою та планом заняття; повторення й закріплення основних теоретичних положень; обговорення підготовлених повідомлень або питань; групову дискусію під керівництвом викладача; виконання аналітичних або рефлексивних завдань; визначення завдань для підготовки до наступного заняття.

Організація роботи здобувачів ґрунтується на попередньому опрацюванні рекомендованої літератури, підготовці відповідей на питання семінару, виконанні письмових або аналітичних завдань та активній участі в обговоренні навчального матеріалу. Самостійна робота є важливою складовою підготовки до семінарських занять і спрямована на поглиблення розуміння змісту дисципліни.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

Заняття 1

Поняття несвідомого в психології. Історія становлення проблеми

Питання для обговорення

1. Несвідоме як психологічний феномен: основні визначення та характеристики.
2. Уявлення про несвідоме в донауковий період розвитку психологічного знання.
3. Формування наукового підходу до проблеми несвідомого в XIX столітті.
4. Співвідношення свідомого і несвідомого в психіці людини.
5. Роль несвідомих процесів у регуляції поведінки та психічної діяльності.

Практичне завдання

Проаналізувати приклади несвідомих проявів у повсякденному житті людини (обмовки, помилкові дії, автоматизовані реакції) та визначити їх психологічне значення (Додаток 1).

Завдання для аналізу:

1. Визначити вид несвідомого прояву (обмовка, помилкова дія, автоматизована реакція тощо).
2. Проаналізувати можливі психологічні причини його виникнення.
3. Спробувати пов'язати прояв із внутрішніми переживаннями, установками або конфліктами особистості.
4. Зробити висновок щодо ролі несвідомого у регуляції поведінки людини.

Завдання для самостійної роботи

Підготувати короткий письмовий огляд (1–2 стор.) історичних уявлень про несвідоме в психології (від донаукових поглядів до формування класичних психологічних теорій).

Теми рефератів

1. Несвідоме в історії психологічної думки.
2. Проблема співвідношення свідомого і несвідомого в психології.
3. Несвідомі процеси в повсякденній поведінці людини.

Література

1. Левчук Л. Т. Психоаналіз : історія, теорія, мистецька практика : навчальний посібник. — Київ : Либідь, 2002. — 255 с.

2. Фройд З. Вступ до психоаналізу : лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками / пер. з нім. П. Таращук. — Київ : Основи, 1998. — 709 с.
3. Юнг К. Г. Архетипи й колективне несвідоме / Карл Густав Юнг ; пер. з нім. — Львів : Астролябія, 2013. — 588 с.
4. Юнг К. Г. Людина та її символи. — Київ : Центр учбової літератури, 2022. — 436 с.
5. Юнг К. Г. Психологія несвідомого / Карл Густав Юнг. — Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2022. — 404 с.

Заняття 2

Свідоме і несвідоме: порівняльний аналіз

Питання для обговорення

1. Поняття свідомості у психології: основні ознаки та функції.
2. Несвідоме як форма психічної активності: загальна характеристика.
3. Критерії розмежування свідомих і несвідомих процесів.
4. Передсвідоме як проміжний рівень психічного функціонування.
5. Взаємодія свідомого і несвідомого у регуляції поведінки людини.

Практичне завдання

Проаналізувати запропоновані психологічні ситуації та визначити, які психічні процеси мають переважно свідомий, а які — несвідомий характер (Додаток 2).

Питання для підсумкового висновку (коротко, 5–7 речень):

1. Які типи несвідомих проявів найчастіше траплялися в ситуаціях?
2. У яких ситуаціях свідомий контроль був достатнім, а у яких — обмеженим?
3. Які функції (адаптивні/захисні) можуть виконувати несвідомі процеси?

Завдання для аналізу

1. Визначити, які елементи ситуації усвідомлюються суб'єктом, а які — ні.
2. Проаналізувати можливі несвідомі детермінанти поведінки.
3. Встановити роль передсвідомих процесів у переході психічного змісту у свідомість.
4. Зробити висновок щодо співвідношення свідомого і несвідомого у конкретній ситуації.

Завдання для самостійної роботи

Підготувати письмову відповідь (1–2 стор.) на тему: **«Свідоме і несвідоме як взаємодоповнювальні рівні психічної діяльності»** з використанням прикладів із повсякденного життя.

Теми рефератів

1. Свідомість як вища форма психічного відображення дійсності.
2. Несвідомі детермінанти людської поведінки.
3. Роль передсвідомого у структурі психіки людини.

Література

1. Кресан О. Д. Свідомість, усвідомлення і дихотомія «свідоме — несвідоме» : філософсько-психологічний аналіз : дис. ... канд. філос. наук. — Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. — 184 с.
2. Фройд З. Вступ до психоаналізу : лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками / пер. з нім. П. Тарашук. — Київ : Основи, 1998. — 709 с.
3. Юнг К. Г. Архетипи й колективне несвідоме / Карл Густав Юнг ; пер. з нім. — Львів : Астролябія, 2013. — 588 с.
4. Яценко Т.С. Проблема вербалізації та пізнання системних характеристик несвідомого змісту психіки суб'єкта // Професійна освіта: педагогіка і психологія // Польсько-український, українсько-польський журнал. — Ченстохова–Київ, 1999. — С. 391–402.

Заняття 3

Основні наукові підходи до розуміння несвідомого в психології

Питання для обговорення

1. Психоаналітичний підхід до розуміння несвідомого (З. Фройд): витіснення, цензура, символізація.
2. Аналітична психологія К. Г. Юнга: індивідуальне та колективне несвідоме.
3. Архетипи як універсальні структури психічного досвіду.
4. Гуманістичні та культурно-психологічні інтерпретації несвідомого (Е. Фромм).
5. Сучасні психологічні підходи до проблеми несвідомого: міждисциплінарні інтерпретації.
6. Порівняльний аналіз наукових підходів: спільні риси та принципові відмінності.

Практичне завдання

Здійснити порівняльний аналіз підходів до розуміння несвідомого у класичних психологічних теоріях (психоаналітичній, аналітичній та гуманістичній).

Результати оформити у вигляді короткої письмової таблиці або схеми (Додаток 3).

Питання для підсумкового аналізу

1. Які спільні риси простежуються у трактуванні несвідомого в різних підходах?
2. У чому полягають принципові відмінності між підходами?
3. Який підхід, на вашу думку, має найбільший пояснювальний потенціал для аналізу поведінки людини? Обґрунтуйте відповідь.

Висновок (коротко, 5–7 речень)

Зробіть узагальнений висновок щодо ролі несвідомого в психологічних теоріях та значення різних наукових підходів для розуміння психіки людини.

Завдання для аналізу

1. Визначити, як у кожному підході розуміється природа несвідомого.
2. Порівняти роль несвідомого у структурі особистості.
3. Проаналізувати функції несвідомого у психічному житті людини.
4. Зробити висновок щодо наукової цінності кожного підходу.

Завдання для самостійної роботи

Підготувати письмовий огляд (2–3 стор.) одного з наукових підходів до розуміння несвідомого в психології з обґрунтуванням його теоретичних і практичних можливостей.

Теми рефератів

1. Психоаналітична концепція несвідомого З. Фрейда.
2. Колективне несвідоме та архетипи в аналітичній психології К. Г. Юнга.
3. Гуманістичне трактування несвідомого в працях Е. Фромма.
4. Сучасні українські дослідження проблеми несвідомого.

Література

1. Фрейд З. Вступ до психоаналізу : лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками / пер. з нім. П. Тарашук. — Київ : Основи, 1998. — 709 с.

2. Фройд З. Невпокій у культурі : есеї / пер. з нім. Ю. Прохасько. — Львів : Априорі, 2021. — 118, [1] с.
3. Юнг К. Г. Психологія несвідомого / Карл Густав Юнг. — Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2022. — 404 с.
4. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме / пер. з нім. К. Котюк. — 2-ге опрац. вид. — Львів : Астролябія, 2018. — 608 с.
5. Яценко Т. С. Теоретико-методологічний підхід до цілісного розуміння психіки у її структурних компонентах // Психологія і суспільство. 2004. № 4. С. 37–59.

Заняття 4

Закони мислення несвідомої психіки

Питання для обговорення

1. Специфіка мислення несвідомої психіки: відмінність від раціонального (свідомого) мислення.
2. Первинні та вторинні психічні процеси у концепції З. Фрейда.
3. Основні закони мислення несвідомого:
 - позачасовість;
 - відсутність логічних суперечностей;
 - принцип задоволення;
 - символічність і образність;
 - зсув і згущення як способи психічної роботи.
4. Архаїчні, міфологічні та магічні форми мислення як прояви несвідомого.
5. Прояви законів мислення несвідомого у сновидіннях, фантазіях, помилкових діях та симптомах.

Практичне завдання

Проаналізувати приклади проявів мислення несвідомої психіки та визначити, які закони несвідомого в них реалізуються (Додаток 4).

Завдання для аналізу:

1. Визначити тип психічного матеріалу (сон, фантазія, помилкова дія, образ, символ).
2. Встановити, які закони мислення несвідомого проявляються у прикладі.
3. Пояснити, чому даний матеріал не може бути зрозумілий лише з позицій логічного мислення.
4. Зробити висновок щодо ролі первинних процесів у психічному житті людини.

Завдання для самостійної роботи

Підготувати короткий письмовий аналіз (1–2 стор.) одного прикладу прояву мислення несвідомого (сон, фантазія, міф, символ), спираючись на поняття первинних психічних процесів і законів мислення несвідомої психіки.

Теми рефератів

1. Первинні та вторинні процеси в психоаналітичній теорії.
2. Закони мислення несвідомого та їх прояв у сновидіннях.
3. Міфологічне мислення як форма несвідомої психічної діяльності.
4. Принцип задоволення і принцип реальності в структурі психіки.

Література

1. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Квасник О. В., Шаполова В. В. Загальна психологія : навчальний посібник. — Харків : ФОП Бровін О. В., 2023. — 512 с. (Розд. «Несвідомі психічні процеси»).
2. Фройд З. Вступ до психоаналізу: лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками / пер. П. Тарашука. — Київ : Основи, 1998. — 709 с.
3. Фройд З. Тотем і табу / пер. з нім. та передм. В. Б. Чайковського. — Харків : Фоліо, 2023. — 265, [2] с.
4. Юнг К. Г. Психологія несвідомого / пер. з англ. — Київ : Центр учбової літератури, 2022. — 404 с.

Заняття 5

Афекти, потяги та репрезентації у несвідомому

Питання для обговорення

1. Поняття **афекту** в психології та його роль у структурі несвідомого.
2. Афекти як первинна форма психічної регуляції поведінки.
3. **Потяги** як динамічний компонент несвідомого: природа, функції, класифікація.
4. Репрезентації потягів у психіці: образи, уявлення, символи.
5. Взаємозв'язок афектів і репрезентацій у формуванні несвідомого змісту.
6. Несвідомі афекти та їхній вплив на поведінку, емоційні реакції й міжособистісні стосунки.

Практичне завдання

Проаналізувати запропоновані психологічні ситуації та визначити, які **афекти, потяги та репрезентації** можуть лежати в основі описаної поведінки людини (Додаток 5).

Завдання для аналізу

1. Визначити домінуючий афект у кожній ситуації.
2. Встановити можливий несвідомий потяг, який зумовлює поведінку.
3. Описати форму репрезентації цього потягу (образ, уявлення, фантазія, символ тощо).
4. Зробити висновок про роль афективно-мотиваційних чинників у регуляції поведінки.

Завдання для самостійної роботи

Підготувати письмовий аналіз (1–2 стор.) на тему:
«Афекти та потяги як рушійні сили несвідомої психіки»
з опорою на класичні та сучасні психологічні підходи.

Теми рефератів

1. Афекти як форма прояву несвідомого в психоаналізі.
2. Теорія потягів у працях З. Фрейда.
3. Репрезентація потягів у символічній формі.
4. Афективна регуляція поведінки: свідомі та несвідомі механізми.

Література

1. Фрейд З. Вступ до психоаналізу : лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками / пер. з нім. П. Таращук. — Київ : Основи, 1998. — 709 с.
2. Фрейд З. По той бік принципу задоволення : збірка наукових праць / пер. з нім. В. Б. Чайковський. — Харків : Фоліо, 2019. — 153, [2] с.
3. Фрейд З. Тлумачення снів / пер. з нім. В. Чайковський. — Харків : Фоліо, 2019. — 603 с.
4. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме / пер. з нім. К. Котюк. — 2-ге опрац. вид. — Львів : Астролябія, 2018. — 608 с.
5. Юнг К. Г. Людина та її символи. — Київ : Центр учбової літератури, 2022. — 436 с.

Заняття 6

Колективне несвідоме, архетипи і комплекси

Питання для обговорення

1. Поняття колективного несвідомого у теорії К. Г. Юнга. Його відмінність від індивідуального несвідомого.

2. Архетип як універсальна форма психічного досвіду: основні характеристики.
3. Ключові архетипи (Самість, Тінь, Аніма, Анімус, Персона) та їх психологічне значення.
4. Комплекси як емоційно заряджені утворення несвідомого: походження, структура, динаміка.
5. Прояви архетипів і комплексів у сновидіннях, фантазіях, міфах, культурних наративах та повсякденній поведінці.

Практичне завдання

Проаналізувати наведені приклади психологічних ситуацій та визначити:

- можливий архетипний образ або архетипну тему;
 - наявність комплексу та його емоційне ядро;
 - спосіб прояву колективного несвідомого в індивідуальному досвіді.
- (Додаток 6)

Завдання для аналізу

1. Визначити, чи має ситуація ознаки архетипного змісту.
2. Встановити, який саме архетип або комплекс може бути актуалізований.
3. Проаналізувати взаємодію індивідуального та колективного несвідомого.
4. Зробити висновок щодо психологічного значення виявлених несвідомих утворень.

Завдання для самостійної роботи

Підготувати письмовий аналіз (2–3 стор.) одного архетипного образу або психологічного комплексу, простеживши його прояви:

- у культурі (міф, казка, літературний персонаж);
- у психологічній теорії;
- у сучасному повсякденному житті.

Теми рефератів

1. Архетип як структурний елемент колективного несвідомого.
2. Психологічна природа комплексу та його роль у поведінці особистості.
3. Архетипні образи в сучасній масовій культурі.
4. Взаємодія архетипів і комплексів у формуванні ідентичності.

Література

1. Агєєва В. О. Архетип та його витлумачення від К. Г. Юнга психоаналітика до лінгвокогнітивної сучасності. Сучасні дослідження з

- іноземної філології : зб. наук. пр. / відп. ред. М. П. Фабіан. Ужгород : ПП «Аутдор-Шарк», 2013. С. 18–26.
2. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме / пер. з нім. К. Котюк. — 2-ге опрац. вид. — Львів : Астролябія, 2018. — 608 с.
 3. Юнг К. Г. Людина та її символи. — Київ : Центр учбової літератури, 2022. — 436 с.
 4. Яценко Т. До проблеми пізнання індивідуальної неповторності архетипної символіки. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки : зб. наук. праць. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. № 33 (57). С. 15–27.

Заняття 7

Методи дослідження несвідомого у психології

Питання для обговорення

1. Проблема доступності несвідомого для наукового психологічного дослідження.
2. Основні методи дослідження несвідомого у психології (аналіз сновидінь, проєктивні методи, аналіз помилкових дій, асоціативні методики).
3. Сновидіння як специфічний прояв несвідомої психічної діяльності.
4. Можливості та обмеження використання сновидінь у психологічному аналізі.
5. Кількісний і якісний підходи до аналізу сновидного матеріалу.
6. Етичні аспекти дослідження несвідомого досвіду особистості.

Практичне завдання

Заповнити **анкету для вивчення сновидінь**, здійснити аналіз отриманих результатів за допомогою таблиці аналізу та сформулювати підсумковий психологічний висновок щодо особливостей сновидної реальності та рівня стресостійкості. Практичне завдання виконується з використанням анкети для вивчення сновидінь, інструкції до її заповнення, системи підрахунку балів та таблиці аналізу ().

Завдання для аналізу

1. Проаналізувати частотність і зміст сновидінь.
2. Визначити домінуючі емоційні стани, представлені у сновидному матеріалі.

3. Виокремити основні сюжетні та символічні елементи.
4. Здійснити узагальнення результатів відповідно до запропонованої системи підрахунку.
5. Сформулювати короткий психологічний висновок.

Завдання для самостійної роботи

Підготувати письмовий звіт (2–3 стор.) за результатами виконання анкети, у якому:

- описати особливості власної сновидної активності;
- проаналізувати зв'язок між емоційним станом та змістом сновидінь;
- обґрунтувати отримані результати з позицій теоретичних уявлень про несвідоме.

Теми рефератів

1. Сновидіння як метод дослідження несвідомого в психології.
2. Кількісні та якісні підходи до аналізу сновидного матеріалу.
3. Символічна мова сновидінь і проблеми її інтерпретації.
4. Етичні межі психологічного аналізу несвідомого досвіду особистості.

Література

Основна

1. Маквільямс Н. Психоаналітична діагностика : розуміння структури особистості в клінічному процесі. — Київ : Видавництво Ростислава Бурлаки, 2025. — 672 с.
2. Шамдян К., Кліманська М. Проективні методи дослідження особистості : підручник. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. — 466 с.
3. Юнг К. Г. Структура і динаміка психічного. — Київ : Центр учбової літератури, 2022. — 574 с.

Додаткова

3. **Перевязко Л. П.** Апробація системи кількісного опрацювання сюжетного та символічного змісту сновидінь // *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. — 2018. — Т. VI, № 71 (173). — С. 63–66.
4. **Перевязко Л. П.** Цивілізаційна та історична константність тривожних, агресивних та летальних сюжетів у сновидіннях // *Психологія і особистість*. — 2019. — № 2 (16). — С. 37–50.
5. **Перевязко Л. П.** Сновидіння як психологічний феномен: саноцентричний підхід // *Габітус*. — 2022. — № 35. — С. 56–61.

6. **Перевязко Л. П.** Аналіз сновидінь як метод діагностики в реабілітології: саноцентричний підхід // *American Journal of Fundamental, Applied & Experimental Research*. — 2022. — Vol. 24, No. 1. — P. 4–8.
7. **Перевязко Л. П.** Індивідуально-психологічні та культурно-історичні особливості символіки сновидінь особистості : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2019. — 185 с.
8. **Родіна Н. В.** Проективна експрес-методика, що заснована на стимульному матеріалі тесту Вартегга: застосування у вивченні копінгу // *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка. Проблеми загальної та педагогічної психології*. — 2010. — Т. 12, ч. 2. — С. 247–257.
9. **Родіна Н. В.** Символічна організація несвідомого та вибір копінг-стратегій у процесі засвоєння нових зв'язків і стосунків // *Науковий вісник Чернівецького університету*. — 2009. — № 449–450. — С. 129–134.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття несвідомого в психології: основні підходи до визначення.
2. Історичні уявлення про несвідоме в донеуковий період.
3. Формування наукового підходу до проблеми несвідомого у XIX столітті.
4. Співвідношення свідомого і несвідомого в психіці людини.
5. Роль несвідомих процесів у регуляції поведінки та діяльності особистості.
6. Основні властивості та характеристики мислення несвідомої психіки.
7. Закони мислення несвідомого (позачасовість, символічність, згущення, відсутність логічних суперечностей).
8. Афекти та потяги як складові змісту несвідомого.
9. Репрезентації та їх роль у структурі несвідомого.
10. Поняття комплексу в психології та його значення для розуміння поведінки.
11. Колективне несвідоме та архетипи в концепції К. Г. Юнга.
12. Культурно-історичний вимір колективного несвідомого.
13. Форми прояву несвідомого у повсякденному житті людини.
14. Обмовки та помилкові дії як прояви несвідомих процесів.
15. Автоматизовані реакції та їх психологічне значення.
16. Сновидіння як форма прояву несвідомого.
17. Основні підходи до вивчення сновидінь у психології.
18. Методи дослідження несвідомого у сучасній психології.
19. Анкетні та проєктивні методи дослідження несвідомого.
20. Значення дослідження несвідомого для професійної діяльності психолога

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ПОЛІТИКА КУРСУ

Оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється за такими складовими:

Робота на семінарських (практичних) заняттях

- активність у дискусіях;
- аргументованість відповідей;
- вміння застосовувати теоретичні знання для аналізу психологічних явищ.

Виконання практичних завдань

- повнота та логічність аналізу;
- коректність використання психологічної термінології;
- самостійність виконання.

Самостійна робота

- відповідність завданню;
- структурованість і обґрунтованість викладу;
- дотримання академічних вимог.

Підсумковий контроль

- рівень засвоєння теоретичного матеріалу;
- здатність до узагальнення та систематизації знань;
- розуміння ролі несвідомих процесів у психічному житті людини.

Оцінювання здійснюється відповідно до чинної шкали оцінювання, прийнятої в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова.

Критерії оцінювання під час семінарських (практичних) занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно	
(4 бали за теми 1–4; 5 балів за теми 5–7)	Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, коректно й активно послуговується науковою психологічною термінологією, наводить переконливі аргументи на підтвердження власних міркувань, здійснює аналіз психологічних явищ і робить обґрунтовані висновки. Під час підготовки використовує як основну, так і додаткову літературу (монографії, наукові статті, першоджерела).
Добре	
(3 бали за тему)	Оцінюється робота здобувача, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, логічно та обґрунтовано його викладає, послуговується науковою термінологією, залучає основну і частково додаткову літературу. Самостійно виконує завдання за зразком, передбачені програмою курсу, однак під час аналізу окремих питань бракує глибини та аргументації; можливі незначні неточності або поодинокі помилки.
Задовільно	
(2 бали за тему)	Оцінюється робота здобувача, який відтворює значну частину навчального матеріалу, розкриває його основний зміст, виявляє елементарні знання ключових положень теми. Не здатний до глибокого та системного аналізу, допускає істотні неточності та помилки у викладі матеріалу.
Незадовільно	
(з можливістю відпрацювання) (1 бал за тему)	Оцінюється робота здобувача, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, викладає його фрагментарно та поверхово, без аргументації та належного обґрунтування, не демонструє розуміння основних понять і закономірностей курсу.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид роботи	Максимальна кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Презентація	3	Відповідність змісту доповіді темі курсу, логічність викладу матеріалу, наочність та оригінальність візуального представлення, коректність використання психологічної термінології.
Конспект / письмовий огляд	3	Здатність до узагальнення та систематизації теоретичного матеріалу, логічність викладу, відсутність фактичних помилок, коректне оформлення цитування та посилань на джерела.
Практичні завдання (аналіз, анкетування, робота з матеріалом сновидінь)	5	Самостійність виконання, змістовність аналізу, коректність обробки та інтерпретації результатів, відповідність поставленим цілям і завданням курсу.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, виконання та подання яких здійснюється з порушенням установлених термінів без поважних причин, оцінюються зі зниженням результату (мінус 20% від максимальної кількості балів за відповідний вид роботи). Подання робіт після дедлайну з поважних причин (хвороба, форс-мажорні обставини, воєнний стан тощо) здійснюється за попереднім погодженням із викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності та усвідомлювати наслідки їх порушення відповідно до **Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І. І. Мечникова** (доступно за посиланням: <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acaddobrochesnost.pdf>).

У разі виявлення порушень академічної доброчесності (спісування, плагіат, фабрикація або фальсифікація результатів) робота оцінюється як незадовільна та підлягає повторному виконанню. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему або формат завдання.

Політика щодо відвідування та запізнь

Відвідування семінарських (практичних) занять є обов'язковою складовою освітнього процесу та враховується під час підсумкового оцінювання.

За об'єктивних причин (воєнний стан, епідеміологічні обмеження, стан здоров'я здобувача, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися дистанційно в онлайн-форматі за графіком, погодженим із викладачем.

Використання мобільних пристроїв

Використання мобільних пристроїв на семінарських заняттях дозволяється у разі навчальної необхідності, зокрема для виконання групових завдань, роботи з навчальними матеріалами або спеціалізованими додатками.

Поведінка в аудиторії

Усі здобувачі вищої освіти повинні брати активну участь у семінарських (практичних) заняттях, зокрема в обговореннях, дискусіях, виконанні практичних завдань, дотримуючись встановлених правил навчальної взаємодії.

Поведінка в аудиторії має ґрунтуватися на принципах партнерства, взаємоповаги, толерантності, взаємопідтримки та відповідальності за спільний навчальний результат.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Агєєва В. О. Архетип та його витлумачення від К. Г. Юнга психоаналітика до лінгвокогнітивної сучасності. Сучасні дослідження з іноземної філології : зб. наук. пр. / відп. ред. М. П. Фабіан. Ужгород : ПП «Аутдор-Шарк», 2013. С. 18–26.
2. Кресан О. Д. Свідомість, усвідомлення і дихотомія «свідоме — несвідоме»: філософсько-психологічний аналіз : дис. ... канд. філос. наук. — Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. — 184 с.
3. Левчук Л. Т. Психоаналіз : історія, теорія, мистецька практика : навчальний посібник. — Київ : Либідь, 2002. — 255 с.
4. Маквільямс Н. Психоаналітична діагностика : розуміння структури особистості в клінічному процесі. — Київ : Видавництво Ростислава Бурлаки, 2025. — 672 с.
5. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Квасник О. В., Шаполова В. В. Загальна психологія : навчальний посібник. — Харків : ФОП Бровін О. В., 2023. — 512 с. (Розд. «Несвідомі психічні процеси»).
6. Фройд З. Вступ до психоаналізу : лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками / пер. з нім. П. Таращук. — Київ : Основи, 1998. — 709 с.
7. Фройд З. Невпокій у культурі : есеї / пер. з нім. Ю. Прохасько. — Львів : Апріорі, 2021. — 118, [1] с.
8. Фройд З. По той бік принципу задоволення : збірка наукових праць / пер. з нім. В. Б. Чайковський. — Харків : Фоліо, 2019. — 153, [2] с.
9. Фройд З. Тлумачення снів / пер. з нім. В. Чайковський. — Харків : Фоліо, 2019. — 603 с.
10. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме / пер. з нім. К. Котюк. — 2-ге опрац. вид. — Львів : Астролябія, 2018. — 608 с.
11. Юнг К. Г. Людина та її символи. — Київ : Центр учбової літератури, 2022. — 436 с.
12. Юнг К. Г. Психологія несвідомого / Карл Густав Юнг. — Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2022. — 404 с.
13. Юнг К. Г. Структура і динаміка психічного. — Київ : Центр учбової літератури, 2022. — 574 с.
14. Яценко Т. До проблеми пізнання індивідуальної неповторності архетипної символіки. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки : зб. наук. праць. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. № 33 (57). С. 15–27.

15. Яценко Т.С. Проблема вербалізації та пізнання системних характеристик несвідомого змісту психіки суб'єкта // Професійна освіта: педагогіка і психологія // Польсько-український, українсько-польський журнал. — Ченстохова–Київ, 1999. — С. 391–402.
16. Яценко Т. С. Теоретико-методологічний підхід до цілісного розуміння психіки у її структурних компонентах // Психологія і суспільство. 2004. № 4. С. 37–59.
17. Шамдян К., Кліманська М. Проективні методи дослідження особистості : підручник. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. — 466 с.

Додаткова

1. Перевязко Л. П. Апробація системи кількісного опрацювання сюжетного та символічного змісту сновидінь // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. — 2018. — Т. VI, № 71 (173). — С. 63–66.
2. Перевязко Л. П. Цивілізаційна та історична константність тривожних, агресивних та летальних сюжетів у сновидіннях // Психологія і особистість. — 2019. — № 2 (16). — С. 37–50.
3. Перевязко Л. П. Сновидіння як психологічний феномен: саноцентричний підхід // Габітус. — 2022. — № 35. — С. 56–61.
4. Перевязко Л. П. Аналіз сновидінь як метод діагностики в реабілітології: саноцентричний підхід // American Journal of Fundamental, Applied & Experimental Research. — 2022. — Vol. 24, No. 1. — Р. 4–8.
5. Перевязко Л. П. Індивідуально-психологічні та культурно-історичні особливості символіки сновидінь особистості : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2019. — 185 с.
6. Родіна Н. В. Проективна експрес-методика, що заснована на стимульному матеріалі тесту Вартегга: застосування у вивченні копінгу // Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка. Проблеми загальної та педагогічної психології. — 2010. — Т. 12, ч. 2. — С. 247–257.
7. Родіна Н. В. Символічна організація несвідомого та вибір копінг-стратегій у процесі засвоєння нових зв'язків і стосунків // Науковий вісник Чернівецького університету. — 2009. — № 449–450. — С. 129–134.

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. «Актуальні проблеми психології». Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України. URL: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>

2. Бібліотека Київського національного університету імені Тараса Шевченка представляє наукову фахову онлайнову бібліотеку, зокрема понад 20 повнотекстових електронних версій видань з психології.
URL: <http://www.socd.univ.kiev.ua/>
3. Електроннабібліотека. URL: <http://www.info-library.com.ua/>
4. Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова.
URL: <http://lib.onu.edu.ua/periodicheskie-izdaniya-onu-arhiv/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
URL: <http://nbuv.gov.ua>
6. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. URL: <http://psylib.kiev.ua/>
7. Українська електронна бібліотека підручників.
URL: <http://pidruchniki.com.ua/>
8. American Psychologist Association.
URL: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp/>
9. The British Journal of Social Psychology.
URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/20448309>
10. The Journal of Social Psychology, Volume 165, Issue 2 (2025).
URL: <https://www.tandfonline.com/toc/vsoc20/current>

Приклади несвідомих проявів у повсякденному житті людини

Несвідомі прояви психіки регулярно виявляються у повсякденній поведінці людини та можуть бути зафіксовані у вигляді обмовок, помилкових дій, автоматизованих реакцій і неусвідомлюваних форм поведінки. Аналіз таких проявів дає змогу виявити приховані мотиви, конфлікти, переживання та установки особистості.

1. Обмовки (помилкові висловлювання)

Приклад 1. Здобувач під час усної відповіді замість фрази «я ретельно готувався до заняття» вимовляє «я ретельно хвилювався перед заняттям».

Приклад 2. Працівник, звертаючись до керівника, випадково називає його ім'ям свого батька.

2. Помилкові дії (забування, неправильні дії)

Приклад 3. Людина постійно забуває зателефонувати знайомому, з яким у неї напружені або конфліктні стосунки, попри усвідомлену необхідність цього контакту.

Приклад 4. Здобувач приносить на заняття не той зошит або матеріали з іншої дисципліни саме перед складним семінаром.

3. Автоматизовані реакції та звичні дії

Приклад 5. Людина автоматично перевіряє телефон у моменти хвилювання або очікування, не усвідомлюючи причини цієї дії.

Приклад 6. Під час розмови на емоційно значущу тему людина несвідомо стискає руки, торкається обличчя або змінює позу.

4. Поведінкові прояви несвідомого

Приклад 7. Людина систематично запізнюється на зустрічі з певною особою, але приходить вчасно в інших ситуаціях.

Приклад 8. Особа уникає певних тем у розмові, різко змінюючи тему без усвідомлення причин.

Психологічні ситуації для аналізу співвідношення свідомого і несвідомого

Інструкція. Прочитайте ситуації. Для кожної ситуації визначте, які психічні процеси/механізми мають переважно свідомий характер, а які — несвідомий. Обґрунтуйте відповідь (2–4 речення).

Ситуація 1. «Автопілот» у дорозі. Здобувач їде знайомим маршрутом додому й раптом помічає, що вже опинився біля своєї зупинки, хоча майже не пам'ятає окремих моментів дороги. Він каже: «Я ніби їхав на автоматі».

Ситуація 2. «Раптове роздратування». Під час групового обговорення здобувач несподівано різко реагує на зауваження одногрупника. Пізніше він сам дивується: «Не розумію, чому мене так зачепило — ніби дрібниця».

Ситуація 3. «Не те ім'я». Людина знайомить колегу зі своєю подругою й помилково називає її ім'ям іншої людини, з якою має напружені стосунки. Виправляється й жартує, але помітно хвилюється.

Ситуація 4. «Відкладання важливої справи». Здобувач має підготувати відповідь до семінару, але відкладає підготовку до останнього моменту, знаходячи «термінові» справи: прибирання, соцмережі, дрібні покупки. Каже: «Не знаю чому, але не можу сісти й почати».

Ситуація 5. «Сильне враження від першої зустрічі». Після першого знайомства з викладачем здобувач відчуває сильну симпатію (або антипатію), хоча не може пояснити причину: «Просто щось у ньому/ній викликає довіру (або напругу)».

Ситуація 6. «Автоматична реакція тіла». Під час відповідей біля дошки у здобувача прискорюється серцебиття, потіють долоні, з'являється тремтіння голосу, хоча він добре знає матеріал і говорить собі: «Я спокійний/спокійна».

Ситуація 7. «Сон напередодні події». Напередодні важливого іспиту здобувач бачить сон із тривожним сюжетом (запізнився, забув текст, не може говорити).

Після пробудження відчуває напругу, хоча зазвичай не вважає себе тривожною людиною.

Ситуація 8. «Помилка, яка повторюється». Людина регулярно запізнюється саме на зустрічі з конкретною особою, хоча на інші приходить вчасно. Вона пояснює це «випадковістю», але ситуація повторюється.

Таблиця для аналізу (заповнюється здобувачем)

Для кожної ситуації визначте:

1. що в ній є свідомим (усвідомлювані думки, цілі, рішення);
2. що в ній є несвідомим (автоматизми, емоційні реакції, захисти, приховані мотиви);
3. коротке обґрунтування.

№ ситуації	Свідомі компоненти (що усвідомлюється)	Несвідомі компоненти (що проявляється автоматично/неусвідомлювано)	Обґрунтування (2–4 речення)
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			

Порівняльна таблиця наукових підходів до розуміння несвідомого

Інструкція. Заповніть таблицю, порівнюючи основні положення психоаналітичного, аналітичного та гуманістичного підходів до розуміння несвідомого. У висновку коротко сформулюйте спільні та відмінні риси підходів.

Критерій аналізу	Психоаналітичний підхід (З. Фройд)	Аналітичний підхід (К. Г. Юнг)	Гуманістичний підхід (Е. Фромм)
Розуміння природи несвідомого			
Структура несвідомого			
Джерела несвідомого змісту			
Основні функції несвідомого			
Роль несвідомого у формуванні особистості			
Ставлення до символіки та сновидінь			
Значення для психологічної практики			

Завдання для аналізу

Прочитайте наведені нижче приклади та виконайте завдання.

Завдання 1

Проаналізуйте наведені описи та визначте, які прояви мислення несвідомої психіки в них представлені.

Для кожного прикладу:

1. Опишіть особливості перебігу мислення.
2. Визначте, які закономірності мислення несвідомого виявляються.
3. Обґрунтуйте свою відповідь.

Приклад 1. Людині сниться, що вона одночасно перебуває у своєму дитячому будинку і на теперішньому робочому місці. Події з різних періодів життя відбуваються паралельно, не викликаючи подиву чи внутрішнього конфлікту.

Приклад 2. У сновидінні знайома людина має риси зовнішності, голос і поведінку одразу кількох значущих осіб із життя сновидця.

Приклад 3. У фантазії або сновидінні людина переживає ситуацію, у якій взаємовиключні події співіснують без відчуття логічної суперечності або емоційного напруження.

Приклад 4. У сновидінні або мимовільній фантазії з'являється образ (предмет, істота, дія), який не має буквального значення, але супроводжується сильним емоційним переживанням.

Завдання 2

Зробіть висновок про особливості мислення несвідомої психіки на основі проаналізованих прикладів.

Аналіз афектів, потягів та репрезентацій у структурі несвідомого

Проаналізуйте наведені нижче психологічні ситуації та виконайте завдання.

Інструкція

Для кожної ситуації:

1. Визначте провідний афект.
2. Припустіть, який несвідомий потяг може лежати в основі поведінки.
3. Опишіть можливу форму репрезентації цього потягу (образ, уявлення, фантазія, символ тощо).
4. Зробіть короткий висновок щодо ролі несвідомих афективно-мотиваційних чинників у поведінці людини.

Ситуація 1. Здобувач ретельно готується до публічного виступу, однак безпосередньо перед початком відчуває різку втому, внутрішнє напруження та бажання відмовитися від участі, попри усвідомлення важливості цього виступу.

Ситуація 2. Людина неодноразово вступає в конфлікти з керівництвом, пояснюючи це «принциповістю» та «неприйняттям несправедливості», хоча об'єктивні обставини не завжди підтверджують наявність загрози її правам.

Ситуація 3. Особа відчуває сильне роздратування у відповідь на незначні зауваження з боку близьких людей, хоча усвідомлює, що ці зауваження не мають негативного наміру.

Ситуація 4. Людина регулярно відкладає виконання важливих завдань, замінюючи їх другорядною активністю, і при цьому переживає почуття провини та внутрішній дискомфорт.

Ситуація 5. Особа часто повертається у фантазіях до уявних сценаріїв успіху, визнання або перемоги над іншими, особливо після пережитих невдач або критики.

Завдання для практичного аналізу

Ознайомтеся з наведеними психологічними ситуаціями та виконайте їх аналіз.

Ситуація 1. Людина постійно відчуває внутрішню напругу й дратівливість у взаємодії з авторитетними фігурами (керівниками, викладачами), навіть за відсутності реального конфлікту. Вона схильна приписувати їм надмірну жорсткість і контроль.

Завдання: Проаналізуйте можливий архетипний зміст ситуації та визначте, чи може бути актуалізований психологічний комплекс.

Ситуація 2. Молода жінка неодноразово переживає відчуття «втрати себе» у стосунках, підлаштовуючись під очікування партнера, водночас відчуваючи внутрішній конфлікт і незадоволення.

Завдання: Визначте можливі архетипні образи та їх роль у формуванні особистісної динаміки.

Ситуація 3. Людина відчуває сильний емоційний відгук на певні міфи, казки або художні образи, які супроводжуються почуттям «впізнавання», навіть без раціонального пояснення цього переживання.

Завдання: Проаналізуйте прояви колективного несвідомого та поясніть механізм архетипної ідентифікації.

Ситуація 4. У сновидіннях або фантазіях особи регулярно з'являється фігура переслідувача, темного персонажа або загрозливого образу, що викликає сильні емоційні реакції.

Завдання: Визначте можливий архетип або комплекс та поясніть його психологічне значення.

Навчальне видання

НЕСВІДОМЕ В ПСИХІЦІ ЛЮДИНИ

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності С4 Психологія

Електронне практичне видання

Укладач:

Перевязко Лілія Петрівна

В авторській редакції

Затв. авт. 01.07.2026. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним забезпеченням
для читання файлів формату PDF.
Обсяг 0,6 МБ. Зам. № 3169.

Видавець:

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
вул. Змієнка Всеволода, буд. 2, м. Одеса, 65001, Україна
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8592 від 23.03.2026 р.
Тел.: (048) 723 28 39, e-mail: druk@onu.edu.ua